

ՕՆՓԻՒՌ

ՀԱՅՐԵՆԵԱՅ

Ինչ որ խմբագրութեան և Տնօրէնութեան կը վերաբերի պէտք է ուղղել առ ՊԵՏՏՐՈՍ ԲՈՐԹՈՒՐԱՆՆԵԱՆ, Պօլիս Մերձանը Իմամ — Սէլ խան, Թիւ 4 : — Անվար համակ կամ ծրար կը մերժուի : Օրագրին տմէն շարժու ճինգշարթի օրերը կը հրատարակուի : Վեցամեայ շրջանին գինը 20 դրուոնոց արծաթ Զէֆաճ ԿԱՆՍԻԿ վճարելն, ամէն Թիւէ կրնան ստորագրուիլ : — Դուրս երթալիք Օրագրաց ճամբու ծախքը առնողին վրայ է : — Ծանուցման տողը 1 դրուոն :

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ԿՐՆԴՈՒՆՎԻՆ Կ : ՊՕԼԻՍ Օրագրոյ գրասենեակը : — Թիֆլիզ Մեծարդոյ Աղբըսանք աղա Երեցեան : — Զմիւռնիա Արշալուսոյ գրասենեակը : — Թէքերտաղ Պ. Թաղուր Ֆէպեան : — Կէյլի, Օրթագիւղ, Ղընձըւր Պ. Խաչատուր Մանուկեան : — Տրապիզոն Պ. Խաչատուր Էլմասեան :

ԱՕԴ

Որչափ որ մեր նախորդ Թուոյն մէջ աղբ ըրած էինք Թի, Թերթերնիս դարձեալ Հնգետառանօրեայ է, բայց Թի որ պէտք եղած քաջալերութիւնը ստանանք ու Թօրեայ կը դարձնենք . ահա բարեբախտութեամբ կըսենք որ մասամբ իւր մեր նպատակին հասանք :

Ուստի կը ծանուցանենք որ այսուհետեւ ամէն շաբթու ճինգշարթի օրերը պիտի ելն Զէֆաճ, գինը դարձեալ նոյն, այսինքն վեցամեայ շրջանին գինը արծաթ մէքիս մը :

Նաեւ կը ծանուցանենք որ Արեւելեան ազգային Թատրոնին մէջ ներկայացուած խաղերէն ընտիր Թատերգութիւններ, ողբերգութիւններ և պիտի հրատարակենք ամէն անգամ :

Ուստի կը յուսանք որ արդոյ Ազգայինք կը փութան իրենց կողմանէ պէտք եղածն ընելով զմեզ չվհատեցնել, և չզլանալ այն քաջալերութիւնը որ ամէնէն տկարն անգամ կը զօրացնէ :

ՎԵՐԱԴԱՐՁ ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱՅՍԵՐ

Ի ՊՕԼԻՍ

Թիպէտեւ մեր օրագիրը քաղաքական է, սակայն բարեգութ Կայսեր Եզրիպտոս ըրած ճանապարհորդութեան մայրաքաղաքս դարձած ատեն անանկ պարգաներ կային, որոնք մեր աղջկն կը վերաբերին :

Արդէն օր առաջ խիստ մեծ պատճառութիւններ կը տեսնուէին ամէն կողմ Նորին Կ. Վ. Եհափառութեան բարեյաջող գալուստը արժանաւայել յարգանքով ողջունելու համար, և ամէն հրապարակ ազգեր, մանաւանդ Հայերը ուրախութեամբ լցուած կ'սպասէին :

Ապրիլ 19 ժամը 5ին Թնդանօթնէրու որոտումները Նորին Կ. Վ. Եհափառութեան ուրախաւիթ դարձը աւետեցին, և ամէն ազգի դարձողական մանկունք և Հայերը յատուկ շօղենաւ մը բռնելով դիմաւորել գացին, գեղեցիկ ու վայելուն զգեստաւորեալ և ներդաշնակաւոր ու քաղցր երգերով Սուլթանին բարեյաջող գալուստը շնորհաւորելու : Ժողովրդոց զգացած ուրախութիւնը նա մանաւանդ Հայոցս մեծ ու աննկարագրելի էր, շուկաները, տունները, կրպակ-

ները, փողոցները, և եկեղեցիները կանգնեցնելու, ծաղկեցնելու, շաղկապելու, դրօշակներով և յաղթական դաճեալ կամարներով, մէկ խօսքով՝ նմանը չտեսնելու և շքեղ փառաւորութեամբ զարդարուած էին, և ուր . շքեղ . և կիր . գիշերները խիստ գեղեցիկ լուսավառութիւններ եղան, և ուրախութեան հանգիստ ամեն կողմ կատարուեցան :

Հորին Կայսերական Վեհափառութիւնը բարեհաճելով լսել անդամ մ'ալ Հայ ազգի դպրոցական տղայոց երգերը, շաբաթ օրը իրիկուան դէմ տղաքը նոյն պէս շաղկապելով զգեստաւորեալ Մերասկերի Պրան առջևէն անցան, ուր տեղի գէօշը կը գտնուէր Նորին Վեհափառութիւնը, և նոյն միջոցին պաշտօնակալ մը գալով՝ տղայոց երգած երգերուն թուղթերն առաւ և Ն. Վեհափառութեան մատոյց :

Կերակի օրն ալ Բերայի մէջ խիստ մեծ պատրաստութիւններ տեսնուեցան ուրիշ պիտի անցներ Օգոստոսիառ Կայսրը : Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյ թատրոնին քովի դուռը խիստ գեղեցիկ կերպով զարդարուած էր լէմոնի նարինջի «սափնեքով, կանգնեցնելով, կաթիլներով, մոմերով, ծաղկներով, ծանրագին կերպաներով, և դրօշակներով և՛ : Եկեղեցական դասը զգեստաւորեալ, դպրոցական մանկունք շաղկապելով, և աղջկունք ճերմակեղէններ հագած կայնաժէին կարգաւ : Նորին Վ. Վեհափառութիւնը անցած ատեն՝ աղջկունք անոնշատ ծաղկներ նետելով Սուլթանին հեծած ձիուն, ոտքերուն առջև, և « փատիլահաճմ տէօլլէթինտէ չօդ եաշա » խօսքը ներդաշնակաւոր ձայնով մը կը հնչէին, և որոնց կը սրտատխանէին տղաքը « ամինի » աղաղակներով :

Հայոց այս պատրաստութիւնները շատ նշանաւոր էին, և բնաւ չենք վարանիր ըսելու թէ հայոց ազգին զգա-

ցած կարգէ դուրս ուրախութիւնը՝ իր ընթացքին մէջ իր Վեհափառ Տերօշ շարունակ հաւատարիմ մտաւր գրաւական մ' է :

Մեր ազգին հաւատարմութիւնը որչափ որ գովութեան արժանի է ամեն ատեն, սա ալ չենք կրնար ուրանալ որ Օսմանեան վեհապետներն ալ մեր ազգին հաւատարմութիւնը վարձատրած են միշտ, և թէ Սնոնց ըրած շնորհումները մեր ազգին համար զմայլելի ու անսպառ են, մանաւանդ Օգոստոսիառ և առատագու թուլթան ԱՊՏԻԼ ԱԶԻԶ—ԻՍԼԱՆ շնորհալի կայսեր, որուն ազատամիտ շնորհիւր մեր 'ի վաղուց փափաքած Սահմանադրութեան տէրն եղանք : Կեցցէ՛ ուրեմն :

ԼՐԱԿՆԵՐ

Ուրախութեամբ սրտի կը ծանուցանենք որ ազգային Սահմանադրութեան դործադիր յանձնաժողովոյ անդամաց մէջ պատահած անհամաձայնութիւնը վերացաւ . և ապրիլ 20 ին Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ նիստ ընելով՝ Պօլսոյ ամեն եկեղեցիներու թաղական խորհուրդներն 'ի ժողով հրաւիրեց, և ընտրելեաց ցանկը պատրաստելու համար պէտք եղած հրահանգները (թալիմաթ) տուաւ :

Առտի կը յուսանք որ մէկ քանի օրէն Սահմանադրութեան դործադրութիւնը տեսնելու բարեբախտութիւնը կունենանք :

Գաւառներէն եկած տեղեկութիւնները լուր կուտան որ Սահմանադրութեան վաւերացման և տրուելուն լուրը

նէ պիտի յիշէ որ ես ազնուական եմ» : Թագաւորը վրայ բերաւ ըսելով թէ «Տը-
րամանոցդ մարդ ըլլալը միայն բաւական
էր ինծի, սխալեցայ . ուրիշ անգամ այս
զանգաւոր չէս ունենար ինձմէ» :

Ինչ գեղեցիկ սկզբունք, և ի՞նչ գե-
ղեցիկ պատասխան, և քահանային գան-
գատէն շատ աւելի քրիստոնէական և փի-
լոսոփայական պատասխան :

Նաեւ ,

Անձն Աղէքսանդր Անկեդոնացւոց
Թագաւորը իր ըրած մեծամեծ յաղթու-
թիւններովն հպարտացած և անմիտ փա-
ռասիրութեամբ մը ուռեցած ինքզինքը
աստուածորդի սեպելով՝ սկսաւ նամակ-
ներուն տակը ասանկ ստորագրել «Արա-
մազդայ Ամնի որդի Աղէքսանդր Արքայ»
բայց Հնդկաստանի մէջ քաղաք մը սա-
շարած ատեն նետով մը զարնուելով
քաշած սաստիկ ցաւէն իմացաւ որ
ինքը աստուած չէ եղեր , այլ մարդ :

Զգենք Արտաշիսի պէս հզօր ինքնա-
կալի մը գերեզմանին տակէն «աւա՛ղ փա-
ռացս անցաւորի» պօռալը , ձգենք նաեւ
Սողոմոնի պէս մէկու մը «ու՛նայնութիւն»
սողաղակելը , այլ դարձնենք անգամ մը
աչքերնիս աւետարանի այն էջին վրայ ,
ուր ինքն Աստուած հաւասարութիւն ,
սէր և խոնարհութիւն կը քարոզէ :

Վերջապէս Աստուծոյ և մարդկու-
թեան առջև ամենքն ալ հաւատար են ,
և թէ հասարակութիւնը ամենեւին պար-
տաւորութիւն մը չունի հարուսաներուն
բեշերուն առջև ծնրադրելու ստրկաբար
անոնցմէ ակնածելու , անոնց կամքը սլաշ-
տելու և ինքզինք անոնցմէ ստորին աւ-
տիճան մէկը սեպելու . վասն զի ասանկ
պարտաւորութիւն մը ո՛չ գերբնական և
ո՛չ ալ քաղաքական օրինաց մէջ կը նը-
կատենք : Պուն շատ հարուստ ես , շատ
աղէկ Աստուած բարի վայելում տայ ,
Աստուած աւելցնէ մարդ քու ունեցածիդ
վրայ աչք չանկեր , և աւելի ուրախ կըլ-

լայ տեսնելով աղքին մէջ զթած , բա-
րեսիրտ և ազգասէր հարուստներ . բայց
թէ որ մարդկութեան պահանջածէն ա-
ւելի ելլես հատարակութենէն յարգանք
և ակնածութիւն սպասես , ապահով ե-
ղիր որ չես գոյներ , քանի որ զայն քու
հարստութեանդ ժառանգորդ չես ըրած :

Մարդիկ պարտաւոր են գիրար յար-
գել , բայց ո՛չ մարդկութեան պահան-
ջածէն աւելի . վասն զի անկէ աւելին
մարդահաճոյութիւն և կեղծաւորութիւն
է , որ մեծ մեղք է և թէ հասարակու-
թիւնն ալ մեղաց տէր ըլլալ չուզեր երբէք :

ԲՆԱԳԻՏԱԿԱՆ

Ի՞նչ է որոտումը : — Կայծակին պատ-
ռած օդոյն՝ դարձեալ քովէ քով գալով
միանալէն պատճառած շառաչունք :

Աս շառաչման մէկ մասը մթնոլոր-
տին մէջ ելեկտրականութենէն պատ-
ճառած քիմիական և ֆիզիքական փո-
փոխութիւններէն կը ծագի :

Ինչո՞ւ համար որոտումը փայլատա-
կելէն քիչ մը ետքը կը լսուի ձայնը :

— Վասն զի որոտման ձայնը իր ըն-
թացքը փայլակին ըյտէն շատ աւելի կա-
մաց կը կատարէ , և փայլակը որոտումէն
մէկ միլիոն անգամ գրեթէ շուտ կը շար-
ժի , ասոր համար թէ որ որոտումը եր-
կայն ճամբայ ունի ընելու , փայլակէն
շատ ետքը կրնայ մինչև երկիր հասնիլ :

Ինչո՞ւ համար է որ շատ անգամ ան-
կանոն ու ընդմիջեալ մռնչման պէս կը
լսուի որոտումին ձայնը :

— Ասոր համար որ՝ որովհետեւ միւրը-
կալից ամպը շատ հեռու ըլլալով , և օդին
ճօճումներէն ումանք ալ երկայն ճամբայ
ընելով , մի և նոյն վայրկեանի մէջ բը-
նականապէս շուտով չկրնար մեր ական-
ջը հասնիլ , այլ հետզհետէ , և ասկէ է
որ որոտումին ձայնը մեզի ընդմիջեալ
կուղայ :

Հետեւեալ նամակը զրկուած է մեզ հրատարակելու համար, որ մենք ալ հրատարակելով պատասխանատուութիւնը նամակագրին կը թողումք :

Մեծարգոյ խմբագիր Զեփիւր Հայրենեայ ազգօգուտ հանդիսի

Ձեր անկողնասիրութեան վրայ վստահացած • կը խօսեմ ներկայիս հրատարակութեան համար Ձեր ազատախօս Օրագրոյն գիմել :

Պեզասեան Թուշիկ անուն հանդիսին Յդ. Թուոյն մէջ հրատարակուած մեր անձնական պատուոյն վերաբերեալ նամակին յակամայս պատասխանելու մտօք փետրուար 11 ամսութեով նամակ մը ուղղած էինք Թուշիկի խմբագրին որ դայն եւս հրատարակէ ինչպէս որ խօսուած էր բայց իր խօսամունքն վատութեամբ չ'կատարեց թէպէտ մենք քանի քանի անգամ իր այս խօսամունքն ընդունելու համար ուղղակի իրեն դէմ բողոքեցինք, սակայն իւր խօսամունքն դարձեալ երկրորդելով չ'վերաբերեալ երբեք իր առջի ընթացքէն, մենք յիշեալ օրագրոյն կարծեցեալ խմբագրին այս անօրինակութեամբ վարմանը դէմ թէպէտ եւ ուրիշ միջոցներ ձեռք առնելու իրաւունք ունէինք • բայց մամուլի ազատութիւնը 'ի բոլոր սրտէ յարգելի լինաւ համար կուգեմք որ նա միայն յիշեալ օրագրոյն այս ընթացքին վրայ մեզի մեկնութիւն մը տայ որուն մէջ մենք կողմնասիրութեան ջերմողի մը կը նկատեմք որ քիչ արատ չ'բերեր իմ բազրական պատուոյն եւ քննէ լրջմտութեամբ նամակագիր պարանին պատմած եղելութեան պատճառներն ու պարագաները որոնք բոլորովին փոխուած են եւ ըստ այնմ մամուլը միայն անոնց դատախազ կենայ, վստայի այս կերպը մեզի շատ սիրելի է եւ հասարակութեան նկատմամբ ալ խիստ օգտակար : Մամուլի հարուածէն պէտքէ անոնք վախճան որոնք իրենց վրայ կասկած ունին :

Ահա Արժանապարդ խմբագիր յիշեալ նամակն զոր Թուշիկի ստախօս * ու կարծեցեալ

* Թուշիկէն մեզի ամեն անոնք նաեւ Մեծարգոյ խմբագրինք որ յոչ կամաց բռնադատեալ այս անձանք կուտանք յիշեալ կարծեցեալ խմբագրին որ իրաւամբ քիչ արատ չ'բերեր իր պաշտօնին և թէ խմբագրի մը արժեքն ու անոր արժան

խմբագրին հրատարակելու խօսուած էր :

Վերայիշեալ օրագրոյն Յդ. Թուոյն մէջ փետրուար 6 ամսութեով նամակ մը կար, դայցինք Անան Յ. Գրքեճեան ստորագրութեամբ, մենք այն նամակին ստորագրութեան տիրոջն ըսելիք չունինք, վստայի ոչ իւր գրութիւնը եւ ոչ ընկերութեան վերաբերեալ ըսածներն պատասխանի արժանի են, սակայն կէտ մը կայ յիշելու որ այնպիսի անխաչեմիմը խօսքերուն ուշադրութիւն ու հաւատարմութիւն ընդունելուն վրայ ցուելով կըստիպուինք յակամայս հետեւեալ եղելութիւնն դրի առնել անոնց համար կըսեմ որք յանիրաւի եւ կրիւք զմեզ տմայատանել ու զրպարտել կուգեն եւ արդէն այս ըսածիս մէկ մեծ ապացոյցն տեսանք անցեալներն Մասիս Պատեւական Երազոյ ՅԴ Յդ. Թուոյն մէջ առանց ապացոյցի փետրուար 13 ամսութեով վարդապետի մը ստորագրութեամբ հրատարակուած նամակն :

Գրքեճի Պ. Անանը բաւական ատենէ ի վեր բաժանորդագրութեան տոմարի դին 20 զրշ • կը պարտէր ընկերութեան եւ այս երկարատեւ միջոցին մէջ այն դրամին վճարման համար երբեք առաջարկութիւն մը ըրած չ'էինք, վստայի կը կարծեինք որ յիշեալ պարոնը ընկերութեան իս . . . Լալ Բալալով ո'չ թէ միայն այն պարտքը վճարելու փոխութեանը ալ եւ ուրիշ պարտասխանութիւններն ալ անթերի կատարելու չ'պիտի դանդաղեր, բայց մեր այս անկողնութիւններն տեսանք որ բոլորովին 'ի դերեւ ելան ըստ սրտմ փետրուար 2 ամսութեով նամակ մը գրեցինք յիշեալ պարոնին եւ իր միւս երկու ընկերացն ալ որ ընկերութեան կեդրոնատեղին գտնով մեր հետ տեսնուին, մէկ քանի օր վերջը միայն Անանը կերեւայ եւ փոխանակ կեդրոնատեղը գտնու շուկան մեր կրպակը կուգայ եւ յանակնկալ անջաղութեամբ կերպիւ խօսիլ կը սկսի : — Պ. Ինչ իրաւունք ունիս ինծի • նամակ խրկելու ու ինձմէ տոմարի դրամ կամ տոմարի պահանջելու ո'վ եւս դուն եւս քեզ չ'մ ճանչնար եւայլն (Պարոնը իր նամակին մէջ այս կտորները լռութեամբ կը

նաւորութիւնը շատ աղէկ կը ճանչնանք ու կը յարգենք :

Յոչ կամաց բռնադատեալ ընկերու պատճառով ա է որ 45 օր այս նամակին հրատարակման վայրէ պար ապաստեցինք :

ման հողերը չիղերը կը թուլցնէին և իւր վեհ կանգնուածքը տեսնելով այն դիցուհին կը յիշէի որ Նումայի սիրոյն արժանի չըլալուն համար քիչ կը մնար ամբողջ բանակ մը սարսափի մատնէր Թող աշխարհ սիրոյ վրայ ինչ աչքով կուզէ նայի իսկ ես կը դուսեմ սերը Երկնային է :

Երգուհին հրեշտակային ձայնը և գեղեցիկութիւնը զիս այն աստիճան դրաւած էր որ բոլորովին յափշտակուած և անզգայացած էի , մինչև որ քովէս անցնելով ինձ դաշողի մը շնորհիւ սթափելով գտայ որ ոչ Երգուհին կար և ոչ երաժիշտը և ժամանակն ալ կէս՝ գիշերը անցեր էր , ուստի մէկէն ոտքի ելլելով ուղղակի սենեակս գացի գիշերուան մը նաջեալ մասը չեմ գիտեր ինչպէս անցնելու :

Անփորձ պատանի մը յայտնի է թէ այսօրիսի դիպուածէ մը վերջը ինչ տեսակ ժամեր կ'անցնէ , մանաւանդ գիշերային ծանրաքայլ ժամեր , արդ հարկ չիկայ ինձ ստորագրել որ նոյն գիշերուան մնացեալ մասը առանց ննջելու , առանց կանոնաւոր կերպով խորհրդածութիւն մը ընելու անցուցի և արշալոսոյ առաջին շառաւիղաց հետ նստած տեղէս սենեակէս և պանդոկէն դուրս ելլելով ողոշեցի Երգուհին գտնել բայց ի զուր տեղը բոլորօրը Երգուհին վնասեցի , իզուր տեղը ամեն պարտէզ , բուրաստան , ճեմելիք , զբօսարան կը մտնէի կեղծի , անանկ որ վերջապէս ստիպուեցայ քիչ մ'ալ ուրիշ առարկաներու վրայ դարցնել խորհուրդս մինչև որ երեկոյ լինի և նոյն պարտեզը երթամ ուր առաջին անգամ տեսայ զինքը . երբ այս որոյմամբ պատուհանի մը առջև կանգնած ինչ ընելիքս կը խորհէի , ահա բարեկազմ Պարոն մը մօտենալով ինձ կանգնեցաւ և վայրկեան մը երեսո նայելէն վերջը խնդրեց որ իրեն հետեւիմ , որուն անմիջապէս ընկերացայ ես առանց բառ մը արտասանելու

մինչև որ գեղեցիկ և քարաշէն տան մը առջևը հասանք որոյ դուռը բաց լինելով ընկերս ամենայն քաղաքավարութեամբ զիսներս հրամցուց , մտանքներս և առանց մէկու մը հանգիպելու տանը երկրորդ դուռիկոնը ելլելով փառաւոր սրահ մը մտանք և հոն նստեցանք . Պարոնը անմիջապէս գլխարկը հանելով հարցուց ինձ « Պարոն կուզէի գիտնալ թէ դուք որո՞ւ զաւակ էք , որ քաղաքէն կամ երկրէն էք , և թէ ինչ պաշտօն զձեզ հոս բերած է » :

— Այդ հարցումներուդ մի առ մի կը պատասխանեմ « Ըսի ծանրութեամբ մը միայն թէ օրինաւոր է կարծեմ , թէ որ նախ գիտնամ թէ որու հետ կը խօսիմ » « օրինաւոր օրինաւոր » պատասխանեց նա « զիտցի՛ր ուրեմն որ ես այս քաղաքիս քաղաքագետն եմ » :

— Լաւ ուրեմն , ըսի խոնարհութեամբ , ես Հայու մը զաւակ եմ , ընիկ Պօլսեցի և հոս եկած եմ աշխարհիս ամենէն գեղեցիկ քաղաքը տեսնելու :

« Եւ դուք ամենէն գեղեցիկ օրիորդները » , բաւ պարոնը ծիծաղելով :

— Շատ հաւանական է « կրկնեցի անտարբերութեամբ մը , վասն զի ինչպէս կը տեսնէք երիտասարդ եմ » :

« Եւ սիրահարուած արդէն »

— Գուցէ »

« Մեռեալին հարսին »

— Բիչ մը

« Երեք ժամ յափշտակուելու չափ :

ԱՐՄԵՆԱԿ ՀԱՅԿՈՒՆԻ

(Շարունակելի :)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՄԻՆԱՍ Մ. ՀԱՅԿ ԳՍՔԱՄԱՃԱՆԵ
ԵՒ

ՏԵՐՈՒՆԻՔԵԱՄԲ
Պ. ԲՈՐԹՈՒԹԱՆԵՆ

Ս. ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՏՊԱՐԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ ԻՄԱՄ ԱՍԼԻ-ԽԱՆ